

11817V

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

بررسی اسطوره‌های پدیده‌های شگرف در کوش نامه و گرشاسب نامه

استاد راهنما:

دکتر محمدرضا صرفی

استاد مشاور

دکتر محمود مدبری

مؤلف

اکرم مریخی

۱۳۸۸ / ۴ / ۱۶

شهریور ۸۷

آرشیو اطلاعات مذکور علمی بزرگ
توسط مرکز

۱۱۵۱۶۷

دانشگاه شهید باهنر کرمان

پایان نامه

به عنوان یکی از شرایط احراز درجه کارشناسی ارشد به

بخش زبان و ادبیات فارسی

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تسلیم شده است و هیچ گونه مدرکی به عنوان فراغت از تحصیل دوره مزبور شناخته نمی شود.

دانشجو:

اکرم مریخی

استاد راهنما:

دکتر محمدرضا صرفی

استاد مشاور:

دکتر محمود مدبری

دوره ۱:

دکتر عنایت الله شریف پور

دوره ۲:

دکتر فاطمه معین الدینی

دوره ۳:

نماینده تحصیلات تکمیلی دانشکده: دکتر محمدصادق بصیری

۱۳۸۸ / ۴ / ۱۶

تقدیم به:

پدرم، که در سایه محبت و زحماتش آرامش حقیقی را یافتم .

مادرم، که از چشمه زلال دعای خالصانه اش وجودم جرعه های بهتر زیستن را نوشید .

همسرم، که مهربانی وسعی صدر و یاری بی دریغش تا پایان این راه همراه و هم پای همیشگی من بود .

سپاس داشت :

سپاس حقیقت مطلق را که تجلی حضورش تمامی لحظات زندگی را پر کرده‌است و همراهی لحظه به لحظه و یاری بی‌مثالش تمامی مخلوقات را به تکاپویی عظیم و موزون واداشته است و این را نیز در آفرینشی کوچکتز یاری کرده است ذره کوچک

و با سپاس از استاد اندیشمند و فرزانه جناب دکتر محمد رضا صرفی که روشنی گفتار و راهنمایی‌های ایشان پرتوی بر جهل و بی‌دانشی من بود و مرا در انجام این امر بسیار یاری فرمودند.

و با تقدیر و تشکر از استاد حکیم جناب دکتر محمود مدبری که نظرات ارزشمند ایشان پیوسته راه‌گشای اینجانب بود.

و با سپاس از استادان گرانقدر جناب دکتر احمد امیری خراسانی، دکتر ناصر محسنی نیا، دکتر محمد صادق بصیری و دکتر طالبیان که چند صباحی اجازه‌ی حضور در درگاه ایشان را یافتم و تا پایان عمر لذت شیرین آن لحظه‌های ناب را خواهم چشید.

چکیده:

پایان نامه حاضر به بررسی پدیده‌های ماوراءالطبیعی و کارکردهای اساطیری آنها در دو منظومه‌ی حماسی مهم یعنی گرشاسب‌نامه و کوش‌نامه اختصاص یافته است.

اهمیت موضوع از آنجاست که تمام کنش‌های داستانی حماسه توسط قهرمانان و در مکان‌های ویژه اتفاق می‌افتد. طبیعتاً فضا و جو حماسه اقتضا دارد به گونه‌ای رقم بخورد که با فضای عادی متفاوت باشد. حماسه سرا از ابزارهای گوناگونی برای ایجاد این فضا بهره می‌برد که یکی از آنها ورود در دنیای ماورایی و اعجاب‌آور است. این پدیده‌ها غالباً جنبه‌ی اسطوره‌ای دارند و در ذهن و ضمیر مردمان باستان وجود آنها حقیقی شمرده می‌شده است، اما بیشتر آنها زاده‌ی تخیل مردمان باستان بوده و دارای کارکردهای ویژه‌ی اساطیری هستند.

در این پژوهش که به روش کتابخانه‌ای و سندکاوی انجام شده، پس از بازشناسی پدیده‌های اساطیری و طبقه‌بندی آنها در گروه‌های متعدد، به بیان ویژگی‌های هر یک پرداخته شده است.

از نتایج اصلی این پایان‌نامه می‌توان به نکته‌های زیر اشاره کرد:

وجود درختان و گیاهان شفابخش، آب‌های حیات بخش و درمان‌گر و... حاکی از آرزومندی انسان برای دستیابی به جاودانگی و گریز از مرگ است تا به واسطه این پدیده‌ها به آرزوی بزرگ و دیرین ابدی شدن خود دست یابد.

انسان‌ها و حیوانات دنیای اسطوره هرگز چون انسان و حیوان طبیعی و این جهانی نیستند. اعمال و چهره‌ی خارق‌العاده آنها به گونه‌ای آنها را از قالب طبیعی خارج می‌کند و به ابرحیوان و ابرانسان تبدیل می‌کند.

فهرست مطالب

۱	فصل اول: مقدمه و کلیات
۲	۱-۱- پیشگفتار
۳	۲-۱- اهمیت موضوع
۴	۳-۱- پیشینه تحقیق
۷	۴-۱- سوال‌های تحقیق
۸	۵-۱- فرضیه‌های تحقیق
۹	۶-۱- روش اجرای تحقیق
۹	۷-۱- هدف تحقیق
۱۰	۸-۱- ضرورت تحقیق
۱۱	فصل دوم: شخصیت‌ها
۱۲	۱-۲- درآمد
۱۳	۲-۲- شخصیت‌های اهورایی
۱۳	۱-۲-۲- سروش
۱۵	۲-۲-۲- آبتین
۱۸	۴-۲-۲- ایرج
۱۹	۵-۲-۲- گرشاسب
۲۱	۶-۲-۲- نریمان
۲۲	۷-۲-۲- سام
۲۳	۸-۲-۲- رستم
۲۵	۹-۲-۲- منوچهر
۲۶	۱۰-۲-۲- سیامک
۲۷	۱۱-۲-۲- تهمورث
۲۹	۳-۲-۳- شخصیت‌های اهورایی- اهریمنی
۲۹	۱-۳-۲- اسکندر
۳۰	۲-۳-۲- کاووس

۳۳	.....	۳-۳-۲ جمشید
۳۵	.....	۴-۳-۲ کوش
۳۷	.....	۵-۴-۲ سلم
۳۹	.....	۶-۴-۲ تور
۳۹	.....	۴-۲ شخصیت‌های اهریمنی
۳۹	.....	۱-۴-۲ ضحاک
۴۲	.....	۲-۴-۲ دیو
۴۴	.....	۱-۲-۴-۲ دیو سپید
۴۵	.....	۲-۲-۴-۲ ارژنگ دیو
۴۶	.....	۳-۲-۴-۲ پولاد غندی
۴۶	.....	۴-۲-۴-۲ دیو منهراس
۴۷	.....	فصل سوم: انسان و جانوران
۴۸	.....	۱- در آمد
۵۰	.....	۲-۳ انسان - جانوران ترکیبی
۵۰	.....	۱-۲-۳ انسان - ماهی
۵۰	.....	۲-۲-۳ آدم آبی
۵۲	.....	۳-۲-۳ انسان - سگ
۵۴	.....	۴-۲-۳ انسان - اسب
۵۵	.....	۵-۲-۳ پیل گوشان
۵۷	.....	۳-۳ انسان‌هایی با شکل ظاهری متفاوت
۵۷	.....	۱-۳-۳ سه چشمان
۵۷	.....	۱-۱-۳-۳ مرد سه چشم
۵۸	.....	۲-۱-۳-۳ نگهبان دخمه‌ی سیامک
۵۸	.....	۲-۳-۳ مردمان درشت اندام
۵۹	.....	۳-۳-۳ مردم پرمو
۶۰	.....	۴-۳-۳ مردم زشت‌رو

۶۰	..... ۱-۴-۳-۳ کوش
۶۱	..... ۲-۴-۳-۳ زنگی
۶۱	..... ۴-۳ دیو مردم
۶۲	..... ۱-۴-۳ مردمان دیو چهره
۶۳	..... ۲-۴-۳ نسناس
۶۴	..... ۳-۴-۳ یاجوج و ماجوج
۶۶	..... ۴-۴-۳ غول
۶۸	..... ۵-۴-۳ کپی
۷۰	..... فصل چهارم: جانوران
۷۱	..... ۱-۴ درآمد
۷۲	..... ۲-۴ پرندگان
۷۲	..... ۱-۲-۴ پرندگانی که رفتار و کردارشان مشابه رفتار انسان است
۷۲	..... ۱-۱-۲-۴ سیمرغ
۷۵	..... ۲-۲-۴ پرنده‌ی سقا
۷۶	..... ۳-۱-۲-۴ پرندگان راهنما
۷۶	..... ۲-۲-۴ پرندگان با ظاهر و ویژگی‌های عجیب
۷۶	..... ۱-۲-۲-۴ پرنده نایینا
۷۷	..... ۲-۲-۲-۴ پرنده‌ی آتش پرست
۷۸	..... ۳-۲-۲-۴ ققنوس
۸۰	..... ۴-۲-۲-۴ پرنده‌ی پیکال‌خوار
۸۰	..... ۵-۲-۲-۴ پرنده‌ای که با سنگ می‌مرد
۸۱	..... ۶-۲-۲-۴ طوطیان سیاه
۸۱	..... ۷-۲-۲-۴ روباه‌های پرنده
۸۲	..... ۳-۴ جانوران خشکی
۸۲	..... ۱-۳-۴ روباه عنبر بوی
۸۳	..... ۲-۳-۴ گاو میش

- ۸۴ ..... ۳-۳-۴ جانور نیلی رنگ.
- ۸۴ ..... ۴-۴ جانوران آبی.
- ۸۵ ..... ۱-۴-۴ جانوران عجیب دریایی.
- ۸۵ ..... ۱-۱-۴-۴ جانوران ترکیبی دریایی.
- ۸۶ ..... ۲-۱-۴-۴ جانور هشت پا و دوسر.
- ۸۷ ..... ۳-۱-۴-۴ جانور زرین موی.
- ۸۷ ..... ۴-۱-۴-۴ جانور زرین پیکر.
- ۸۸ ..... ۳-۴-۴ چهارپایان دریایی.
- ۸۸ ..... ۱-۳-۴-۴ اسب دریایی.
- ۹۰ ..... ۲-۳-۴-۴ گاو و گوهر شب چراغ.
- ۹۲ ..... ۳-۳-۴-۴ گاو عابد دریایی.
- ۹۳ ..... ۴-۴-۴ ماهی.
- ۹۴ ..... ۱-۴-۴-۴ ماهی وال.
- ۹۴ ..... ۲-۴-۴-۴ ماهی کوچک قاتل.
- ۹۵ ..... ۳-۴-۴-۴ ماهی های شناکننده در خشکی.
- ۹۶ ..... ۴-۴-۴-۴ ماهی های هم زیست.
- ۹۶ ..... ۵-۴-۴-۴ ماهی سنگی.
- ۹۷ ..... ۵-۴ جانوران زیانکار.
- ۹۸ ..... ۱-۵-۴ مار پرنده.
- ۹۹ ..... ۲-۵-۴ اژدها.
- ۱۰۲ ..... ۳-۵-۴ پشه های بزرگ.
- ۱۰۲ ..... ۴-۵-۴ مورچه های بزرگ.
- ۱۰۳ ..... ۵-۵-۴ مورچه های آدم خوار.
- ۱۰۵ ..... **فصل پنجم: کوه و مکان ها**
- ۱۰۶ ..... ۲-۵ کوه.
- ۱۰۷ ..... ۱-۲-۵ کوه هایی که شکل ظاهری متفاوت دارند.

- ۱۰۷ ..... ۱-۱-۲-۵ کوه طارق .
- ۱۰۸ ..... ۲-۱-۲-۵ کوه‌های رنگین .
- ۱۰۸ ..... ۳-۱-۲-۵ کوه‌های برفی .
- ۱۰۹ ..... ۴-۱-۲-۵ کوه رونده .
- ۱۰۹ ..... ۵-۱-۲-۵ کوه سفید .
- ۱۱۰ ..... ۶-۱-۲-۵ کوه بسیار بلند .
- ۱۱۰ ..... ۲-۲-۵ کوه‌هایی که معادن و گیاهان فراوان دارند .
- ۱۱۰ ..... ۱-۲-۲-۵ کوه دهر .
- ۱۱۱ ..... ۲-۲-۲-۵ کوه‌هایی که گیاه پادزهر داشتند .
- ۱۱۲ ..... ۳-۲-۲-۵ کوه عنبر .
- ۱۱۲ ..... ۴-۲-۲-۵ کوه زهر و پادزهر .
- ۱۱۲ ..... ۵-۲-۲-۵ کوه نیمه طلا و نیمه نقره .
- ۱۱۳ ..... ۶-۲-۲-۵ کوه آهن .
- ۱۱۳ ..... ۷-۲-۲-۵ کوه گنجینه‌ها .
- ۱۱۴ ..... ۸-۲-۲-۵ کوه نوشادر .
- ۱۱۴ ..... ۳-۲-۵ کوه‌هایی که دارای شعور و حیات هستند .
- ۱۱۴ ..... ۱-۳-۲-۵ کوه حلال و حرام .
- ۱۱۵ ..... ۲-۳-۲-۵ کوه باران‌زا .
- ۱۱۶ ..... ۳-۳-۲-۵ کوه سنگ‌انداز .
- ۱۱۶ ..... ۴-۳-۲-۵ کوه زرین‌گیاه .
- ۱۱۷ ..... ۴-۱-۵ کوه‌های اساطیری .
- ۱۱۷ ..... ۱-۴-۲-۵ کوه قاف .
- ۱۱۸ ..... ۲-۴-۲-۵ دماوند .
- ۱۲۰ ..... ۳-۵ جزایر .
- ۱۲۰ ..... ۱-۳-۵ جزیره‌ی عنبر .
- ۱۲۱ ..... ۲-۳-۵ جزیره‌ی رامنی .

- ۱۲۲ ..... ۳-۳-۵ جزیره رونده .
- ۱۲۳ ..... ۴-۳-۵ جزیره ی برطایل
- ۱۲۴ ..... ۵-۳-۵ جزیره ی بسیار گرم
- ۱۲۵ ..... ۴-۵ چاه
- ۱۲۶ ..... ۱-۴-۵ چاه عمیق
- ۱۲۶ ..... ۲-۴-۵ چاه دادگر
- ۱۲۷ ..... ۵-۵ حصارها
- ۱۲۷ ..... ۱-۵-۵ حصار و مرد چوین
- ۱۳۰ ..... ۲-۵-۵ حصار ماری و مارینه
- ۱۳۲ ..... ۳-۵-۵ حصار تهمورث در جزیره ی آب بند
- ۱۳۴ ..... ۴-۵-۵ حصار و دخمه سیامک
- ۱۳۶ ..... ۶-۵ باغ ها
- ۱۳۶ ..... ۱-۶-۵ باغ مهراج
- ۱۳۶ ..... ۲-۶-۵ باغ ضحاک
- ۱۳۷ ..... ۳-۶-۵ شارستان ارم
- ۱۳۹ ..... ۷-۵ بتخانه ها
- ۱۳۹ ..... ۱-۷-۵ بتخانه ای در اهواز
- ۱۳۹ ..... ۲-۷-۵ بتخانه مزین
- ۱۴۰ ..... ۸-۵ کوشک ها، کاخ ها و مکان های مزین به انواع گوهرها
- ۱۴۰ ..... ۱-۸-۵ کوشک خاقان
- ۱۴۱ ..... ۲-۸-۵ کاخ پادشاه روم
- ۱۴۱ ..... ۳-۸-۵ سرای فغفور چین
- ۱۴۲ ..... ۴-۸-۵ کاخ پادشاه قیروان
- ۱۴۳ ..... ۵-۸-۵ چهار طاق
- ۱۴۴ ..... ۶-۸-۵ ایوان دخمه سیامک
- ۱۴۴ ..... ۷-۸-۵ حصار تهمورث

فصل ششم: چشمه ها - رودخانه ها - آب ها ۱۴۵

۱-۶ درآمد ۱۴۶

۲-۶ تبدیل آب به عناصر دیگر ۱۴۸

۱-۲-۶ تبدیل آب به آتش ۱۴۸

۲-۲-۶ تبدیل آب به سنگ ۱۴۹

۳-۶ آب ها با رفتار انسانی یا حیوانی ۱۵۰

۱-۳-۶ چشمه شیرگون ۱۵۰

۲-۳-۶ چشمه ی ندا دهنده ۱۵۱

۴-۶ چشمه های شفابخش ۱۵۲

۱-۴-۶ چشمه ی قیرگون ۱۵۲

۲-۴-۶ چشمه سرخ رنگ ۱۵۴

۳-۴-۶ آب شفابخش مصروعان ۱۵۵

۵-۶ آب های عجیب و شگفت آور ۱۵۶

۱-۵-۶ آبگیر جوشان ۱۵۶

۲-۵-۶ چشمه ی منجمد در گرما ۱۵۷

۳-۵-۶ آبگیر کوچک ۱۵۷

۴-۵-۶ رود بسیار بزرگ ۱۵۸

۶-۶ آبهای اثرگذار ۱۵۹

۱-۶-۶ چشمه ی بی هوش کننده ۱۵۹

۲-۶-۶ چشمه سوزنده ۱۵۹

فصل هفتم: درختان و گیاهان ۱۶۱

۱-۷ درآمد ۱۶۲

۲-۷ درختان شفابخش ۱۶۳

۱-۲-۷ درخت دارویی دندان درد ۱۶۳

۲-۲-۷ درخت سیمرغ ۱۶۴

۳-۲-۷ درخت هفت میوه ۱۶۵

- ۱۶۷ ..... ۴-۲-۷ درخت چند میوه .
- ۱۶۸ ..... ۵-۲-۷ درخت بینا کننده .
- ۱۶۹ ..... ۶-۲-۷ درخت شفا دهنده ی حیوانات .
- ۱۷۰ ..... ۳-۷ درختانی با اعمال و رفتار تکامل یافته .
- ۱۷۰ ..... ۱-۳-۷ درخت پرنده .
- ۱۷۱ ..... ۲-۳-۷ درختی که از آن خون جاری می شد .
- ۱۷۲ ..... ۳-۳-۷ درخت واق واق .
- ۱۷۴ ..... ۱-۷ درختان مقدس .
- ۱۷۴ ..... ۴-۳-۷ درخت آفتاب پرست .
- ۱۷۵ ..... ۵-۳-۷ درخت دخمه ی سیامک .
- ۱۷۶ ..... ۴-۷ درختان مقدس .
- ۱۷۶ ..... ۱-۴-۷ درخت کوکنار .
- ۱۷۷ ..... ۵-۷ درختان عجیب .
- ۱۷۷ ..... ۱-۵-۷ درخت پشم .
- ۱۷۸ ..... ۶-۷ گیاهان .
- ۱۷۹ ..... ۱-۶-۷ گیاهان اثر گذار .
- ۱۷۹ ..... ۱-۱-۶-۷ گل گریه آور .
- ۱۸۰ ..... ۲-۱-۶-۷ گل خنده آور .
- ۱۸۰ ..... ۳-۱-۶-۷ گل شجاع کننده .
- ۱۸۱ ..... ۴-۱-۶-۷ گل خواب آور .
- ۱۸۲ ..... ۲-۶-۷ گیاهانی که رفتار یا ظاهر انسانی در آن ها انعکاس یافته .
- ۱۸۲ ..... ۱-۲-۶-۷ گل اشک ریز .
- ۱۸۲ ..... ۲-۲-۶-۷ گیاه بیروح .
- ۱۸۴ ..... ۳-۶-۷ گیاهان عجیب .
- ۱۸۴ ..... ۱-۳-۶-۷ گل فروزان .
- ۱۸۴ ..... ۲-۳-۶-۷ گل شب چراغ .

۱۸۴	..... گیاه زرّ ربا. ۳-۳-۶-۷
۱۸۵	..... گل همیشه بهار . ۴-۳-۶-۷
۱۸۶	..... فصل هشتم: جادوگری
۱۸۷	..... ۲-۸ درآمد
۱۸۸	..... ۲-۸ جادوی منفی
۱۸۸	..... ۱-۲-۸ جادویی ترکان.
۱۸۹	..... ۲-۲-۸ زن جادوگر
۱۹۰	..... ۳-۸ افسون و طلسم
۱۹۰	..... ۳-۲-۸ زن افسون گر
۱۹۱	..... ۱-۳-۸ افسون مرد سه چشم
۱۹۲	..... ۲-۳-۸ افسون مردم ماروق .
۱۹۳	..... ۳-۳-۸ افسون موجودات بی جان .
۱۹۳	..... ۴-۳-۸ موجوداتی که با افسون روان می شدند.
۱۹۳	..... ۵-۳-۸ موجودات متحرک دربار هند .
۱۹۵	..... ۶-۳-۸ بنای دیوار آب‌های مصروع بدست آصف برخیا.
۱۹۶	..... ۷-۳-۸ صندوق و فواره‌ی کوش.
۱۹۷	..... ۸-۳-۸ گنبد و قنديل کوش
۱۹۷	..... ۹-۳-۸ طلسم شیر و دیده بان.
۱۹۸	..... ۱۰-۳-۸ طلسم کوش در افریقه.
۲۰۰	..... فصل نهم: بت ها
۲۰۱	..... ۱-۹ درآمد
۲۰۲	..... ۲-۹ بت‌هایی که رفتار انسانی دارند .
۲۰۲	..... ۱-۲-۹ بت خبر دهنده
۲۰۳	..... ۲-۲-۹ بت سخن گو
۲۰۳	..... ۳-۲-۹ بت‌های سخن گو.
۲۰۴	..... ۴-۲-۹ بت انسان فعل

- ۲۰۵ ..... ۵-۲-۹ بت زرین بانگ زنده.
- ۲۰۵ ..... ۳-۹ بت های شفابخش.
- ۲۰۶ ..... ۱-۳-۹ بت اشک ریز.
- ۲۰۶ ..... ۲-۳-۹ بت مزین.
- ۲۰۸ ..... ۴-۹ بت های اثرگذار.
- ۲۰۸ ..... ۱-۴-۹ بت و لوح باران زا.
- ۲۰۸ ..... ۲-۴-۹ بت فغفور.
- ۲۰۹ ..... ۵-۹ بت معلق.
- ۲۱۰ ..... ۶-۹ آیین های قربانی برای بت ها.
- ۲۱۰ ..... ۱-۶-۹ قربانی برای بت بتخانه.
- ۲۱۱ ..... ۲-۶-۹ قربانی برای بت دروازه شهر.
- ۲۱۳ ..... **فصل دهم: سنگ ها و اشیا**
- ۲۱۴ ..... ۱-۱۰ درآمد.
- ۲۱۴ ..... ۲-۱۰ سنگ های عجیب.
- ۲۱۴ ..... ۱-۲-۱۰ سنگ نقره ربا.
- ۲۱۵ ..... ۲-۲-۱۰ سنگ منع باران.
- ۲۱۵ ..... ۳-۲-۱۰ سنگ نگار پلنگ.
- ۲۱۶ ..... ۴-۲-۱۰ سنگ باران زا.
- ۲۱۷ ..... ۳-۱۰ سنگ های گران بها.
- ۲۱۹ ..... ۴-۱۰ گوهرها.
- ۲۱۹ ..... ۱-۴-۱۰ شاه گوهران.
- ۲۲۰ ..... ۲-۴-۱۰ گوهرهای حصار دیویند.
- ۲۲۰ ..... ۳-۴-۱۰ گوهر شب افروز.
- ۲۲۰ ..... ۴-۴-۱۰ گوهر آتش افروز.
- ۲۲۰ ..... ۵-۴-۱۰ گوهر اژدها.
- ۲۲۱ ..... ۶-۴-۱۰ خشت زرین.

۲۲۱	.....	۵-۱۰ اشیاء
۲۲۱	.....	۱-۵-۱۰ آینه خیر دهنده
۲۲۲	.....	۲-۵-۱۰ طبل خبر دهنده
۲۲۳	.....	۳-۵-۱۰ شمشیر مهراج
۲۲۳	.....	۴-۵-۱۰ فرش
۲۲۴	.....	۵-۵-۱۰ حلّه ضحاک
۲۲۴	.....	۶-۵-۱۰ سراپرده ضحاک
۲۲۵	.....	۷-۵-۱۰ شراع فغفور
۲۲۵	.....	۸-۵-۱۰ پشم رودخانه‌ای
۲۲۶	.....	۹-۵-۱۰ میل چوبی
۲۲۷	.....	نتیجه‌گیری
۲۲۹	.....	منابع مورد استفاده

فصل اول

مقدمه و کلیات

۱-۱- پیشگفتار :

اسطوره آن دسته از روایات کاملاً مقدس سنتی است که به اعتقاد رایج در جوامع ابتدایی شرح اموری حقیقی است که عمدتاً در ازل رخ داده است. (بهار، ۱۳۷۶، ۷۶)

اسطوره‌ها هرگز به‌طور کامل نمرده و فراموش نشده‌اند و بهترین ساخت و شکل حفظ و تجلی آن‌ها، حماسه‌ها و داستان‌های حماسی بوده است، چراکه بین اسطوره و حماسه ارتباطی استوار و بنیادین وجود دارد. بنابراین می‌توان گفت که اسطوره، منبع نخستین بن‌مایه‌های حماسی و راوی واقعه‌ای است که در زمان آغازین رخ داده و بیانگر موجودات مافوق طبیعی است که در سایه اعمال برجسته آن‌ها پدیده‌هایی چون آیین‌ها، کردارهای پهلوانی عجیب و تمدن‌های جدید به وجود آمده‌است. خلق بسیاری از این‌گونه پدیده‌های مافوق طبیعی، نوع اعتراض به محدودیت‌ها و ناسازگاری‌های حاکم بر جهان آفرینش است که با ارائه نمونه‌هایی کارآمدتر به خلق پدیده‌های بی‌نقص‌تر و متکامل‌تر می‌پردازد.

انسان در این تحقیقات بر این نکته پای می‌افشارد که کاشف محاسن و دانای معایب هستی است و درعین حال به خلق انواع کامل‌تر نیز تواناست. حماسه صورت ادبی و روایی مدون و منظم اسطوره تلقی می‌شود.

گرشاسب‌نامه و کوش‌نامه دو حماسه ارزشمند است که با قلمرو اساطیر باستانی پیوند خورده‌اند و هم‌چون شاهنامه، گذشته از روندهای واقعی، با روندهایی از فراواقعیت سر و کار دارد. خصلت بیشتر آن‌ها، نقد قانونمند طبیعی و عدم پیروی از هنجارهای منطقی و هر ناشناخته حاکم بر آن‌ها است، واقعیتی که انسان ابتدایی آن‌ها را زندگی کرده‌است.

ما در این حماسه با انسان‌ها، حیوانات و پدیده‌هایی مواجه می‌شویم که هم‌چون پدیده‌های طبیعی مربوط به تاریخ نیستند و در احوال آن‌ها مرز بین تاریخ و افسانه چنان در تحول است که گاه

یک پدیده‌ی تاریخی و متعلق به زمان عینی، تبدیل به پدیده‌ای اسطوره‌ای و متعلق به زمان ذهنی و نامحدود می‌گردد. شگفتی پدیده‌هایی چون آب‌ها، شخصیت‌ها، کوه‌ها، انسان‌جانوران، نباتات، سنگ‌ها و... در این دو اثر حماسی اسطوره‌ای مرا بر آن وا داشت تا در پی ردپای آن‌ها، به کتاب‌های کهن ایرانی و پهلوی مراجعه کنم و به مقایسه‌ی آن‌ها با اساطیر سایر ملل بپردازم تا بازمانده‌ی آن‌ها را بیابم و در پی علت به وجود آمدن یا از بین رفتن آن‌ها باشم.

۱-۲ اهمیت موضوع:

رویدادها و کردارهای شگفت‌آور اساطیری در زمانی نامشخص و آغازین روی می‌دهد که هم‌چون تجربیاتی ابرانسانی قابل درک هستند. هر اسطوره راوی سرگذشتی حقیقی است، هر چند تجربه‌ای عادی نباشد. (اسماعیل پور، ۱۳۷۷، ۱۴)

دو اثر حماسی کوش‌نامه و گرشاسب‌نامه چنان با اسطوره تنیده شده‌اند که حضور پدیده‌های غیرعادی در آن‌ها به فراوانی به چشم می‌خورد و گاه چنان ذهن خواننده را به خود مشغول می‌سازد که او را وا می‌دارد تا در جستجوی کیفیت و کسب معنا و مفهوم خاص برای آن‌ها به دامن تخیل و خلق داستان‌ها و جستجوی علت‌های عجیب پناه برد، به گونه‌ای که بتواند تجربه‌های دریافتی را برای خود و دیگران ملموس کند.

کوش‌نامه: از منظومه‌های حماسی است که ظاهراً در قرن پنجم به تقلید از داستان‌های شاهنامه سروده شده است، این منظومه درباره سرگذشت کوش پیل دندان، برادرزاده ضحاک است که به سبب هولناک بودن و بدی چهره‌اش به جنگل افکنده می‌شود، اما آبتین او را می‌یابد، بزرگ می‌کند و فنون جنگ را به او می‌آموزد. اما کوش پس از اینکه به هویتش پی می‌برد به نزد پدر باز می‌گردد. او در زمان فریدون چند بار عصیان می‌کند و خاندان جمشیدیان را بسیار می‌آزارد. او خود را خدا می‌خواند و چندین بار سرزمین‌های تحت سلطه را به بت‌پرستی وا می‌دارد اما پس